

Opozicija kongresnega odseka proti Marshallovemu načrtu

Kongresnik Vursell se ne strinja z nameni
Trumanove doktrine. Amerika naj bi
pomagala le nekaterim državam

Washington, D. C., 6. nov.—Predlog Trumanove administracije, naj Amerika potroši do 22 milijard dolarjev v šestnajstih evropskih državah na opozicijo na dveh tajnih sejah članice Kongresnega odseka za zunanjo pomoč. Temu odseku je bilo poverjeno začetno smernice, ki bodo predmet diskusij, ko se bo kongres sestel na izrednem zasedanju 17. novembra.

Člani odseka so naznanili, da bo kongres razpravljal o začasni pomoči Franciji, Italiji in Nemčiji. Zahteval bo od administracije informacije in podatke o situaciji v teh državah. Nekateri člani odseka so izrazili dvom, da bi ameriška pomoč evropskim državam dosegla svoj namen.

Kongresnik Vursell, republikanec iz Illinois, se je izrekel za zavrnitev Marshallova načrta v prilog začasni pomoči tretim ali štirim evropskim državam. Marshallov načrt predvideva pomoč šestnajstim državam.

Stališče demokratov je pojasnil kongresnik Cox iz Georgije. Dejal je, "da je Marshallov načrt tvegana in nevarna igra, toda moramo ga odobriti, če hočemo ustaviti pohod komunizma v Evropi."

Vsa znamenja kažejo, da bo Marshallov načrt predmet višjih debat na izrednem zasedanju kongresa. Skoro vsi člani kongresnega odseka, ki so se zbirali na tajni seji, so potovali po Evropi pred nekaj meseci. Nekateri so izjavili, da se niso prepričali na potovanju, da je kriza v Evropi tako resna kot trdijo Marshall, Truman in drugi člani administracije.

Byrnes svari pred vojno hysterijo

V svojem govoru
je kritiziral
sovjetsko vladu

Winston-Salem, N. C., 6. nov.—James F. Byrnes, bivši državni tajnik, je v svojem govoru na zborovanju episkopalnih škofov svaril pred vojno hysterijo v Ameriki in govoril o "vojni z Rusijo". Na zborovanje je prišlo 155 škofov.

"Zelo sem zaskrbljen zaradi mišljenja, ki včasih mejijo na hysterijo, da je Sovjetska unija odgovorna za vse hibe in napake, ki so rezultat dveh svetovnih vojn," je dejal. "Noben država ni bolj trpela zaradi vojne kot je rusko ljudstvo."

Byrnes se je izrekel za sklenitev mirovne konference z evropskimi državami v prihodnjem letu. Mir naj se sklene tudi brez Rusije, če se bo odločila prijeti udeležbo konference. V svojem govoru je kritiziral sovjetsko vladu in ji očital, da se ne drži pogojev v Potsdamu sklenjenega dogovora glede izpostavitve vojnih ujetnikov. Načrtuje, da se mora Amerika odločiti politični in ekonomski izolaciji in dati takojšnjo pomoč evropskim državam.

Bivši državni tajnik je pripomnil, da restavriranje modifikirane kontrole cen, ohranila mir in odpravila inflacijo. Poslušalce je opozoril, da ne smejo gojiti zmotnega upanja, da bo Rusija, čeprav se bo sporazumela z zavezanimi silami glede mirovne pogodbe za Avstrijo, odobrila pogodbo za Nemčijo.

Vursell je dejal, da se ne strinja z nameni Trumanove doktrine, ki so ustavitve pohoda komunizma povsod. "Govoril sem z visokimi ameriški častniki v Nemčiji in vsi so trdili, da Rusija noče vojne sedaj," je rekel. "Ako bo kongres sankcioniral Marshallov načrt in potrošil milijard dolarjev v zapadni Evropi, se situacija ne bo spremenila. Možnost je, da bo Evropa padla v Stalinove roke kot nagrada v nekaj letih. Pomagati moramo Nemčiji, dokler bo naša zastava vihrala tamkaj. Pomoč v omejenem obsegu naj bi dobili tudi Francija in Italija. Na podlagi Marshallova načrta naj bi Amerika pomagala Veliki Britaniji, ker je skoro izčrpal rezervno dolarjev. Ne vem, da bi ameriška pomoč izvela Veliko Britanijo iz ekonomske krize, v katero je zabredla."

Francija tudi apelira za ameriško pomoč, čeprav so njeni politični voditelji zavrnili nasvete glede uravnoteženja proračuna. Francoski kmetje so posejali 25 odstotkov manj pšenice, ker so hoteli zrediti več goveje živine in prodajati meso na črni tržišči. Posledica je padec pridelka pšenice za 50 odstotkov v tem letu. Francija zdaj pošilja apele Ameriki, naj ji dostavi žito in s tem prepreči stradanje.

Odločitev o predlogu kongresnika Herterja glede ustanovitve nove vladne korporacije, katere naj bi prevzela izvajanje programa pomoči evropskim državam pod nadzorstvom kongresa, ni padla na seji članov kongresnega odseka.

Železniške bratovščine zahtevajo zvišanje

Chicago. — Reprezentanti petih železniških bratovščin zahtevajo zvišanje plače za 30 odstotkov. Bratovščine imajo okrog 350,000 članov. Zahteva glede zvišanja plače je bila predložena reprezentantom uprav železnice na knoferenci v Chicago.

Zidovska armada pripravljena za vojno?

Tel Aviv, Palestina, 6. nov.—Hagana, postavljena zunaj zakona, a kljub temu močna židovska armada, se pripravlja za vojno, vendar pa še upa, da bo mir, ko se bo rodila židovska država. Hagana je podtalna militarna sila. Njeni besedniki so izjavili, da lahko vrže oboroženo silo 10,000 mož v borbo na poziv poveljnikov.

FRANCIJA SE NE STRINJA Z BRITSKO-AMERIŠKIM NAČRTOM

Pariz, 6. nov.—Francija je ponovno poudarila, da se ne strinja z britsko-ameriškim načrtom glede Porurja. Ta določa med drugim povečanje produkcije premoga in jekla. Opozicija Francije proti načrtu zavlačuje sklenitev dogovorov glede Nemčije.

Uradno poročilo pravi, da bo Francija pojasnila svoje stališče na konferenci zunanjih ministrov štirih velicil, ki se bo pričela 25. novembra v Londonu. Britsko-ameriški načrt predvideva izročitev administracije premogovnikov v Porurju Nemcem.

Svojo opozicijo proti nemški administraciji premogovnikov v Porurju je Francija pojasnila v notni britski in ameriški vladi. Na podlagi v Moskvi sklenjenega dogovora bi morala Francija dobiti 21 odstotkov premoga od celotne produkcije v Porurju. Francoska vlada je izjavila, da sta Velika Britanija in Amerika

Domače vesti

Iz Clevelanda

Cleveland. — V bolnišnici je po dolgi bolezni umrla Ivana Tolar, rojena Gutman, iz Collingwooda, stara 73 let, v Ameriki 44 let, članica ABZ in društva Waterloo Grove WC. Mož je umrl 1945. Doma je bila iz Toplice, Dolenjsko. Tukaj zapuščala štiri sinove, tri poročene hčere (Sophie Pustover v Imperialu) in 16 vnukov, v White Valleyju, Pa., pa brata Louisa. — Znanja enotnica Josie Močnik se je po prestani operaciji vrnila iz bolnišnice in se zdaj zdravi doma v Euclidu. — V bolnišnici Cleveland Clinic se nahaja Ančka Jurjek-Hocevar iz Euclida. — To soboto se poročita Elsie L. Zaletel in Michael Malinas. — Pri družini Joseph Ottonichar so se oglasile rojenice in pustile prvorojenca.

Vprašanje pomoči zapadni Evropi

Darila in posojila naj
bi tvorila pomoč

Washington, D. C., 6. nov.—Trumanova administracija bo morda pozvala kongres, ko se bo sestel na izrednem zasedanju, naj da čez tri milijarde dolarjev evropskim državam na podlagi Marshallova načrta prihodnje leto.

Člani sveta ekonomskih svetovalec so sugerirali v svojem poročilu Trumanu, naj bi pomoč vključevala darila in posojila državam v zapadni Evropi, da se pospeši ekonomska rekonstrukcija. Ako bo sugestija odobrena, ne bodo davki znižani. Voditelji republikanske stranke so izjavili, da bodo zahtevali znižanje dohodninskih davkov.

Pregled, katerega so sestavili ameriški in evropski uradniki, kaže, da bo kongres opozorjen, naj darila tvorijo 60 odstotkov pomoči v prihodnjem letu. Skupna pomoč naj bi znašala šest do sedem milijard dolarjev.

vojno, vendar pa še upa, da bo mir, ko se bo rodila židovska država. Hagana je podtalna militarna sila. Njeni besedniki so izjavili, da lahko vrže oboroženo silo 10,000 mož v borbo na poziv poveljnikov.

FRANCIJA SE NE STRINJA Z BRITSKO-AMERIŠKIM NAČRTOM

Pariz, 6. nov.—Francija je ponovno poudarila, da se ne strinja z britsko-ameriškim načrtom glede Porurja. Ta določa med drugim povečanje produkcije premoga in jekla. Opozicija Francije proti načrtu zavlačuje sklenitev dogovorov glede Nemčije.

Uradno poročilo pravi, da bo Francija pojasnila svoje stališče na konferenci zunanjih ministrov štirih velicil, ki se bo pričela 25. novembra v Londonu. Britsko-ameriški načrt predvideva izročitev administracije premogovnikov v Porurju Nemcem.

Svojo opozicijo proti nemški administraciji premogovnikov v Porurju je Francija pojasnila v notni britski in ameriški vladi. Na podlagi v Moskvi sklenjenega dogovora bi morala Francija dobiti 21 odstotkov premoga od celotne produkcije v Porurju. Francoska vlada je izjavila, da sta Velika Britanija in Amerika

Kongres naj ustavi aktivnosti odseka

Murray naslovil
pismo senatorjem
in kongresnikom

Washington, D. C., (FP) — Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je pozval odgovorne voditelje kongresa, naj stopijo na prste kongresnemu odseku za neameriške aktivnosti in preprečijo njegove aktivnosti v bodočnosti, ki so sramota za kongres. Murray je izrazil svoje mnenje o odseku v pismu senatorjem in kongresnikom.

Pismo so dobili senatorji Vandenberg, Wallace in Barkley ter kongresniki Martin, Halleck in Rayburn. Murray je omenil glumaštvo članov odseka. "Delavci čutijo bič tega glumaštva," pravi Murray. "Člani odseka se skrivajo za kongresno imuniteto v blatenju oseb in značajev. V političnem oziru smatramo aktivnosti odseka za poskus kontrole mišljenja in prepričanja, ki so karaktirizirale policijsko tvorbo držav, ki so bile naše sovražnice v vojni. Namen odseka je ošibitev delavskih uni v borbi za zboljšanje delovnih pogojev in življenjskega standarda."

V teku preiskave filmske industrije se je odsek razgalil in demonstriral škandalozni značaj svoje procedure. Iskal je komuniste v Hollywoodu in se pri tem opiral na neutemeljene govorice in poročila. Odsek se je pogreznil v nove globine, ko je skušal diktirati vsebino filmov. Odgovorni voditelji kongresa morajo napraviti temu konec v imenu ustanove, katere reprezentirajo. Zavedati se morajo obveznosti napram ameriški ljudstvu in takoj storiti potrebne korake. Končajo naj obstoj kongresnega odseka."

Murray je dostavil, da je kongresni odsek za neameriške aktivnosti sramotna pega na straneh ameriških legislativnih akcij.

Dewey za pomoč zapadni Evropi

Predlagal je
ustanovitev odbora

New York, 6. nov.—Governor Thomas Dewey je podprl Marshallov načrt glede ameriške pomoči evropskim državam v svojem govoru pred grupo trgovcev, zano pa je svetloval osvojitve zaščitnih ukrepov, ki naj bi bili garancija uspeha načrta. Dewey je aspirant za predsedniškega kandidata na listi republikanske stranke.

Dewey je predlagal ustanovitev posebnega odbora, katerega naj bi tvorili reprezentanti republikanske in demokratske stranke. Ta odbor naj bi nadziral pomoč evropskim državam v sozglasju s smernicami, katere naj bi določil kongres. Smernice naj bodo tako jasne, da jih bodo vsi razumeli, med temi tudi ljudje v Kremlinu.

Amerika naj bi nudila pomoč vsem svobodnim državam. Dobile naj bi jo tudi one države, ki imajo socialistične vlade in so podzvale industrije.

Carey bo zahteval ponovno štetje glasov

Chicago, 6. nov.—Homer F. Carey, profesor na univerzi Northwestern, ki je bil kandidat za sodnika na listi progresivne stranke, je naznanil, da bo zahteval ponovno štetje glasov. On je dobil 313,630 glasov, njegov protikandidat Wilbert F. Crowley pa 334,000 glasov. Carey trdi, da je bilo 105,000 glasov, ki so bili oddani zanj, ukradenih.

SOVJETSKA UNIJA NE SME DOBITI VAŽNIH BAZ

Amerika naj nudi vso
pomoč zapadni
Evropi

ZNAČILNA IZJAVA GENERALA DONOVANA

Chicago, 6. nov.—"Amerika ne sme dopustiti, da bi Sovjetska unija dobila važne in strateške baze v krajih, ki so vitalnega pomena v vzdrževanju ameriških komunikacijskih linij," je dejal general William J. Donovan v svojem govoru v hotelu Shermanu. "Lahko bi prišel dan, ki bi zavezal roke Ameriki in jo izpostavil nevarnosti napada."

Pozneje se je general sestel s časnikarji. Dejal je, da se ne strinja z ljudmi, ki trdijo, da je vojna med Ameriko in Rusijo neizbežna, priznal pa je, da sta državi že v vojni na politični, ekonomski in psihološki fronti. Amerika naj nudi vso mogočo pomoč protikomunističnim silam v zapadni Evropi.

"Povedati moramo svetu, da oni, ki niso z nami, so proti nam," je rekel general. "Amerika mora vzdrževati močno oboroženo silo. To je ena stvar, katero svetji respektirajo. Svoboda ljudi je ogrožena povsod zaradi ideologije obupa, ki se imenuje komunizem. Amerika mora biti pripravljena na vse eventualnosti v svojem lastnem interesu. Vojška pripravljenost je potrebna. Moje mnenje je, da moramo v obveščanju z Rusijo držati jekleno pest v žametni rokavici."

Donovan je dalje rekel, da so reprezentanti Amerike pri organizaciji Združenih narodov ovirani v svojih prizadevanjih, ker je bila ameriška oborožena sila znižana na kopnem, morju in v zraku. Ta je zdaj le senca njene mogočnosti v vojnem času.

General se je izrekel za obvezno vojaško vezbanje in službo v Ameriki. Priporočal je pritisk na kongres za sprejetje zadnjega zakonskega načrta, ko se bo sestel na zasedanju. Donovan je poudaril, da mora Amerika še nadalje izdelovati atomske bombe.

Politična kriza v Čehoslovakijski rešena

Praga, Čehoslovakijska, 6. nov.—Politična kriza je bila rešena sinoči in komunistični premier Klement Gottwald je izšel iz nje kot močna osebnost. Dobil je vso oblast glede prenosne kabineta napol avtonomne Slovaške. To se smatra za veliko komunistično zmago.

GREEN IN ODBOR CIO NAPADLA STAVKOLOMSTVO ČILEJSKE VLADE

New York. — (FP) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, in odbor Kongresa industrijskih organizacij za latinsko-ameriške zadeve sta ostro obsodila stavkolomsko aktivnost in brutalnost čilejske vlade ter aretacije rudarjev. Zagotovila sta podporo 18,000 rudarjem v Čileju, ki so zastavali za zvišanje plače.

Green je v pismu Salvadoru Ocampu, čilejskemu senatorju in unijanskemu voditelju, ki je v Ameriki, dejal:

"Deportacije in aretacije rudarjev, katere je odredila čilejska vlada, ker so se poslužili pravice do stavke proti krivici, mora obojati vsaka oseba, ki ceni svobodo, prostost in demokracijo kot dragoceno dedščino. Rudarji imajo vso pravico do stavke za zvišanje plače in zboljšanja delovnih pogojev."

Obnova anglo- ruskih pogajanj

Cilj je sklenitev
trgovinske pogodbe

London, 6. nov.—Zastoj, ki je zadrževal pogajanja med Veliko Britanijo in Rusijo glede sklenitve trgovinske pogodbe, je bil zlomljen, pravi naznanilo. Izgledi za sklenitev pogodbe so se zboljšali.

Ko so člani vlade premierja Attleeja razpravljali o zalozah pšenice na večerajšnji seji, je trgovinski minister Harold Wilson informiral svoje kolege, da se bodo pogajanja z Rusijo obnovila za mesec. On bo kmalu odpotoval v Moskvo.

Zastoj v pogajanjih je nastal zaradi vprašanja kreditov. Sovjetska vlada je v maju obvestila London, da je za olajšanje kreditnih pogojev. Wilson je dejal, da se je ta zadeva izravnala. Sporazum je bil dosežen o reviziji metod.

Sklenitev trgovinske pogodbe med državama je važna stvar. Velika Britanija bi rada dobila od Rusije 6,500,000 ton žita v prihodnjih štirih letih, milijon ton od letošnjega pridelka. Rusija naj bi ji poslala tudi korožino in krmo poleg zmerne količine lesa.

V zameno za žito naj bi Velika Britanija pošiljala Rusiji traktorje, stroje za rezanje lesa, električne motorje in druge industrijske produkte. Ako bo trgovinska pogodba sklenjena, bo Velika Britanija manj zavisna od Amerike.

Dva pajdaša Miko- lajczyka aretirana

London, 6. nov.—Radio Varšava je naznanil, da sta bila dva pajdaša Stanislava Mikolajczyka, voditelja poljske kmečke stranke, ki je pobegnil v London, prijeta. To sta Vincent Bryja, tajnik stranke, in Maria Hulewicz, tajnica Mikolajczyka. Aretirana sta bila na čehoslovanskem ozemlju in izročena poljski policiji.

Vodja ogrske stranke pobegnil

Dunaj, 6. nov.—Zoltan Pfeiffer, vodja ogrske neodvisne stranke in sovražnik komunističnega vpliva v ogrski vladi, je pobegnil iz Budimpešte in došel na Dunaj. Ogrski listi trdijo, da je pobegnil s pomočjo Američanov. Ameriški uradni krogi niso hoteli komentirati trditve.

Italijanska vlada naznanila volitve

Rim, 6. nov.—Vlada premierja Alcida de Gasperija je naznanila, da se bodo splošne volitve vršile 7. marca prihodnjega leta. Izvoljeni bodo člani skupščine na podlagi nove ustave.

GREEN IN ODBOR CIO NAPADLA STAVKOLOMSTVO ČILEJSKE VLADE

New York. — (FP) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, in odbor Kongresa industrijskih organizacij za latinsko-ameriške zadeve sta ostro obsodila stavkolomsko aktivnost in brutalnost čilejske vlade ter aretacije rudarjev. Zagotovila sta podporo 18,000 rudarjem v Čileju, ki so zastavali za zvišanje plače.

Green je v pismu Salvadoru Ocampu, čilejskemu senatorju in unijanskemu voditelju, ki je v Ameriki, dejal:

"Deportacije in aretacije rudarjev, katere je odredila čilejska vlada, ker so se poslužili pravice do stavke proti krivici, mora obojati vsaka oseba, ki ceni svobodo, prostost in demokracijo kot dragoceno dedščino. Rudarji imajo vso pravico do stavke za zvišanje plače in zboljšanja delovnih pogojev."

KITAJSKI KOMU- NISTI POOSTRILI DISCIPLINO

General Teh dal navo-
dila častnikom in
komisarjem

POZIV ZA STRMO- GLAVLJENJE VLADE

Nanking, Kitajska, 6. nov.—Komunistična stranka, ki hoče dobiti zaslonbo pri revnih kmetih, je odredila poostrevo discipline v armadi, ki je zavojevala v civilni vojni z vladnimi častniki.

Navodila glede poostrevo discipline je dal častnikom in komisarjem komunistični general Ču Teh. Oddajana so bila tudi na komunistični radiopostaji v provinci Šansi.

"Pričakujem, da bodo navodila izvajana," je rekel general. "Komunistična armada mora demonstrirati, da služi interesom kitajskega ljudstva."

Glavna navodila so:

Sledite odredbam v vseh aktivnostih. Ljudem ne smete vzeti niti šivanke. Ves zasežen material mora biti izročen oblasti. Vsi govori in izjave naj bodo prijateljskega značaja. Bodite pravični v sklepanju kupčij. Plačajte odškodnino za vsako povzročeno škodo. Uničevati ne smete pridelkov. V obnašanju napram ženskam morate biti dostojni v vseh ozirih.

Navodila določajo, da se morajo rekruti naučiti katekizma o disciplini v desetih dneh. Bivši vojaki v vladni armadi imajo petnajst dni časa.

General Teh je naglasil potrebo nadaljevanja odločne borbe, da se pospeši strmoglavljenje vlade generalisima Čiang Kajsika. Govornik na komunistični radiopostaji je označil Kajsika za klavca kitajskega ljudstva, zatiralca pravice ljudstva in hlapca v službi ameriških imperialistov.

Komunisti so naslovili apel vojakom v vladni armadi in revnim kmetom, naj se pridružijo komunističnim silam. Apel poudarja, da se komunistične sile bore za pravice ljudstva in ustanovitev demokratičnega sistema na Kitajskem. Izjavili so, da je Kajsikova vlada legla korupcije in gnilobe.

Ustanovitev komi- sije za Korejo

Ruski delegati se
vzdržali glasovanja

Lake Success, N. Y., 6. nov.—Člani političnega odbora skupščine Združenih narodov so se izrekli za ustanovitev začasne komisije za Korejo, čeprav so soveti naznanili, da jo bodo bojkotirali.

Preden je bil predlog dan na glasovanje, je Andrej Gromiko dejal, da se člani sovjetske delegacije ne bodo udeležili glasovanja, ker politični odbor ni hotel zaslišati reprezentantov korejskega ljudstva. Delegati Ukrajine, Poljske, Jugoslavije, Čehoslovakijske in Bele Rusije so se pridružili Gromiku in podali slične izjave.

Ameriški predlog glede ustanovitve komisije je bil sprejet s 40 glasovi.

Za člane komisije so bili imenovani reprezentanti Avstralije, Kanade, Kitajske, El Salvadorja, Francije, Indije, Filipinov, Sirije in Ukrajine. Dimitrij Z. Manuilski, reprezentant Ukrajine, je odklonil nominacijo in izjavil, da ne sme imeti nobenega opravka s komisijo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravstveno dravstvo (Ivan Chicago) in Kanado \$9.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosestanstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$9.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Člani oddajo po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Na valovih histerije

Amerika se danes nahaja v naročju velike politične histerije, ki ni naperjena samo proti komunistom, marveč tudi proti vsakemu količkaj progresivnemu gibanju in posameznikom. Vse izgleda, da se na naglo pomikeno v zloglasne Palmerjeve čase, ko sta vladala v deželi strahovlada privatnih drhali in terorizem Palmerjevih agentov. Palmer, kot se lahko še spominjate, je bil tajnik zveznega justičnega departmeta ob zaključku prve svetovne vojne, v katero je bila dežela potisnjena pod visokodonečimi gesli kot — "vojna za demokracijo" — "vojna za odpravo vojn" etc.

Pred Pearl Harborjem so prav iz tega razloga mnogi nasprotovali ameriški zapletu v vojno, ker so se bali ponovitve Palmerjeve strahovlade, ki bi deželi lahko prinesla bistveno čistokrvni fašizem. K sreči se med vojno ni nič takega zgodilo, seveda iz razloga, ker je po zahrbtnem napadu na Pearl Harbor izgubila vsa protivojna opozicija. Tako je izšla iz vojne in taktno, kar se tiče civilnih svobodščin. Te so bile kršene na vse črti "le" za 130,000 japonskega prebivalstva na zapadni obali — v Californiji, Oregonu in Washingtonu — za katere je bilo proglašeno izjemno stanje in Japonci, priseljenici kot tukaj rojeni samanično preseljeni v koncentracijska taborišča kot "nevarneži".

Civilne svobodščine so bile suspendirane tudi napram onim, ki so vsled svojega antivojnega stališča odrekli službo v oboroženi sili. Ti pacifisti so bili proglašeni za navadne parje ali izobčene in pometan bodisi v ječe ali v prisilne delovne "kempe". Število Američanov, ki jih je zadel ta usoda, je bilo okrog 16,000. Teh je še sedaj nekaj sto v ječah, dasi je minilo že več kot dve leti po porazu Japonske. O njih se v javnosti nič ne sliši, kajti organi javnega mnenja se zanje ne brigajo, zakrije pa na vse grlo, ako je aretirani kakšen reaktor ali desničar, lahko agent zapadnih sil, vzhodni Evroplji ali na Balkanu. Pometanje pred tujim pragom jim je bolj ljubo kot pred domačim.

Ker med vojno ni bilo vzroka za splošno teptanje civilnih svobodščin, kajti dežela je bila enotno strnjena v vojnih naporih, so razni liberalci prišli do zaključka, da se je Amerika nekaj naučila iz Palmerjevih časov in se "civilizirala". To mišljenje je prevladovalo tudi v Ameriški uniji za civilne svobodščine, ki je po vojni v tem smislu tudi tako rekoč čestitala Ameriki. V svojih poročilih je celo naglašala, da so se razen prej omenjenih izjem civilne svobodščine v tej deželi med vojno še utrdile. V svojem zadnjem letnem poročilu, nanašajoč se na 1946, pa je seveda drugačnega mnenja, kajti lani je zaznamovala, da je v deželi pričel pihati drugačen veter.

Reakcija je v resnici le čakala ugodnega trenutka, da je v deželi lahko začela dvigati histerijo za dosego svojih namenov. In ti nameni so bili prvič sprejetje drakoničnih antidelavskih zakonov za paraliziranje in oslabilitev unij in drugič za zadavitve vsakega progresivnega političnega gibanja v deželi. Na eni strani si je monopolistični kapitalizem s tem hotel odpreti vrata za svobodno izkoriščanje ljudstva doma pri delu in v trgovinah s poljubnim navijanjem cen, na drugi strani pa ubiti vso opozicijo proti imperialistični zunanji politiki, militarizmu in pripravam za novo vojno.

In tako se je vsa asortirana reakcija v službi Wall Streeta vrgla najprvo na insceniranje prave histerije proti organiziranemu delavstvu. S to histerijo je bila ustvarjena ugodna klima za sprejetje ne samo Taft-Hartleyevskega zakona, marveč več ali manj podobne zakone tudi po državnih zbornicah. In medtem, ko je bila pozornost dežele obrnjena na kongres, na razne antidelavske osnutke, iz katerih je bil končno sestavljen T-H zakon, je 33 državnih zbornic postreglo "free enterprizerjem" z več ali manj strogi antiunijskimi zakoni.

Na drugi strani se je reakcija istočasno vrgla tudi na ustvarjanje antikomunistične in antiruske histerije, katere službi vladi, Wall Streetu in militaristom za domače "potrebe", še bolj pa za zaščito dolarske diplomacije in imperializma. Sporedno s tem so vojni hujšaki — isti elementi in iste sile — pričeli ustvarjati v deželi tudi sentiment za novo vojno — sentiment, da dežela prej ne bo varna, dokler ni sesuta Sovjetska Rusija z atomskimi bombami.

Po dobrem letu te blazne, povsem strupene propagande se je dežela znašla v obsegu silne histerije kot so jo v Nemčiji ustvarili naciji po svojem podvigu na krmlu. Na eni strani visi nad organiziranim delavstvom Damoklejev meč v obliki T-H zakona in cele verige antidelavskih postav, sprejetih po državnih zbornicah. Na drugi strani visi nad vsemi zveznimi službeni in uradniki, po številu dva milijona, sličen Damoklejev meč v obliki vladne "čistke" "kooomunističnih" elementov. Kot posledica te čistke je zadnje tedne izgubilo delo še nekaj ducatov vladnih uslužbencev z možnostjo, da dela sploh ne bodo mogli nikjer več dobiti, kajti so osumljeni ne samo "neolojalnosti", temveč tudi kot agentje ali špijoni tuje, potentno sovražne države. Vlada jim ne da nobene prilike, da bi se zagovarjali in juridično oprali, čeprav so lahko povsem nedolžni. Njih predstavniki so povedali le to, da so bili odslavljeni zato, ker so za vlado — "slaba rizika". Tako se teptajo pravice vladnih uslužbencev in poganja strah v njih mozeg.

Da bo ta histerija čim bolj popolna, da se iz Sporeda pravice in lažave neodvisnosti čim prej napravi krpo papirja, se je "neameriški" odbor nižje zbornice kongresa vrgel na teptanje civilnih svobodščin in v lov na coprice kar na debelo. V tem ciklu se je zadnjič pomlad najprvo vrgel na skupino antifašistov v New Yorku in na nekaj komunistov, potem se je odločil za izganjanje "kooomunizma" iz Hollywooda, zadnjič, v hollywoodskem procesu pa je njegov pravni svetovalec naznanil, da bodo zdaj prišli na vrsto šole, kakor smo na tem mestu par dni prej napovedali.

Razni komentarji

Rockwood, Pa. — Vse to veliko bogastvo, katero naša vlada raztresava po svetu, nas bo mogoče v bodočnosti še zelo teplo po glavi.

Ogromne vsote, ki smo jih potrošili za vojno in militarizem, bi lahko porabili za najboljše šole, bolnišnice, betonirane ceste, poleg tega pa bi lahko dobila vsaka ameriška družina po en avtomobil ter lepo vsoto denarja za deževne dni.

Poglejte, kaj počenjajo sedaj v Washingtonu s hollywoodskimi igralci, kateri niso majhne muhe! Ako lahko postopajo tako strogo z njimi, kaj vse lahko storijo z nami in našimi naprednimi organizacijami. Pišite svojemu kongresniku in protestirajte proti takemu postopanju, ki nas spominja na nacistične metode!

Na naše rojake tudi apeliram, naj podpirajo radioprogram Ameriškega slovankega kongresa v zapadni Pennsylvaniji. Tudi unija CIO je šla na radio, kar je po mojem mnenju pravilno, kajti potrebno je pobijati laži reakcionarjev po radijskem omrežju.

Upamo, da se bodo ljudje ob času prebudili iz tega spanja in začeli misliti sami zase, zaeno pa delovati za boljši življenjski standard za vse ljudi, ne oziraje se na polit.

V kateri koli smer pogledate, vidite isto sliko: nazadnjaki dvigajo svoje glave čedalje bolj pokonci. Tisti, ki so bili nekdanj naprednega mišljenja, sede v zadnji klopi in želijo, da bi prišel Mojzes in jih popeljal v boljše čase... Samo da ne boste pradolgo čakali...

Zadnjič zimo sem napisal za Prosveto več člankov in komentiral o svetovnem položaju, kakor sem ga jaz videl in razumel, ter kazal na one, ki nas rinejo v tretjo svetovno mesto da bi delovali za mir. No, pa je naredil neki član tole opazko: "Ali misliš ronat za kak office pri jednoti?"

Res je, da me je opazka malo zbodla, toda to ni bil vzrok, da se nisem nekaj mesecev oglašil v Prosveti, pač pa sem bil to poletje zelo zaposlen. Tudi gradiva je bilo dosti na razpolago, ali žal, naši dopisniki posvečujejo vse pre malo pozornosti svetovnemu položaju. Prav malo jih je, ki bi tako pisali in komentirali o stvareh, kakor jih sami vidijo, ne pa kot se jih nam servira po radiu in v kapitalističnemu časopisju.

Tudi Bergerjeva poročila iz stare domovine so me razočarala. Pričakoval sem natančnejših poročil o tamkajšnjih splošnih razmerah. Potrebno bi bilo, da bi poslali v staro domovino za en mesec dobrega poročevalca. Če tega ne bi zmogla sama Prosveta, naj bi jo v to svrhu prispevali vsi trije časopisi, namreč Prosveta, Enakopravnost in Glas Naroda. Ako pa tudi vsi trije časopisi ne morejo poslati tri poročevalca, bi pa mogoče naše napredno članstvo samo prispevalo za stroške.

Zdaj so spet spustili mačka iz žakija. Ako se še spominjate, je šel general Marshall delat mir na Kitajsko. Zdaj pa so Kitajci vprašali za posojilo, a Marshall jim je ga odklonil. Zakaj ga je odklonil? Zato, ker niso njega poslušali, kako se naredi mir. On je zahteval, da oni izvežbajo veliko armado in držijo deželo pod peto militarizma. Seveda, za tem se skriva namen, da se zatre vse, kar je naprednega, zaeno se podpre naše izkoriščevalce. Enako taktiko vporabljajo tudi pri nas v Ameriki.

Še nekaj! Naročite se na Adama T. & T. Zadnja številka je polna izvrstnega čtiva. Ta revija je res edina svetla zvezda na obzorju!

To poletje sem bral, kako je neki naš božji pastir ustavil ogenj, namreč prav tako kot neki župnik v Ribnici. Ko je pogorela vsa vas, je pritekel "gospud" in ustavil ogenj pri zad-

Sterorizirati je treba vso deželo, da bo kot kužek korakala za dolarsko diplomacijo, Trumanovo doktrino, Marshallovim "načrtom" in če potrebno tudi v — klavnico. (Pride še.)

Senator Taylor iz Idaho si je preskrbel par konjičkov, katere zdaj jedit od zapadne obale proti Washingtonu v vlogi modernega Paula Reverja, da mobilizira ljudski sentiment proti onim, ki hulkajo na "preventivno" vojno v imenu obrambe.

njem plotu. Tukaj pa je pogorelo čez tisoč akrov, ko pa je ogenj prišel do kapelice, pa je prišel gospod in ga ustavil. Res čudno! Ako je imel tako moč, zakaj ni že poprej ustavil ogenj?

Frank Dormish.

Prošnja Slovence z Dunaja

Duluth, Minn. — Prejel sem pismo od Ivana Buha, ki je sorodnik pokojnega monsignora Buha. Pismo je datirano 8. sep. 1947 na Dunaju in se glasi z izčrpk:

"Ljubi gospod Pogorelec! — Dovolite, da se Vam predstavim. Pokojni monsignor Buh je bil brat mojega očeta Jakoba, torej moj pravi stric. Z Vami sem imel priliko seznaniti se, ko je moj pokojni stric obhajal zlato mašo v Lučinah pri Škofiji Loki. To je bilo 1. 1908. Sedaj sem star 72 let. Živim že od 1. 1904 na Dunaju, kjer sem od 1. 1936 v pokoju.

Moja družina in jaz se nahajamo v veliki potrebi, v katero nas je pahnila zadnja vojna. Zadnji dve leti naravnost stradamo. Ako nam ne bi Amerika toliko pomagala, bi Avstrija že od lakote umrla. Lepo Vas prosim, če bi mi mogli kaj pomagati, kakor tudi znanici in prijatelji mojega pokojnega strica Buha. Prosim Vas tudi, če bi mi poslali naslov od mojega bratranca Opeke, da bi se tudi nanj obrnil s prošnjo za pomoč. Moj naslov je: Ivan Buh, Wien 6/56, Windmuhlgasse 9, Austria, Europe."

Ker ima sorodnik pokojnega rev. Buha več sorodnikov v Ameriki, sem prepračen, da mu bodo priskočili na pomoč.

Matija Pogorelec.

Poročilo o prispevkih pri podružnici 48 SANSa

Cleveland, O. — Za otroško bolnišnico smo prejeli v zadnjih časih sledeče vsote:

Društvo Vipavski raj 312 SN-PJ \$12, društvo V boji 53 SN-PJ \$45, John Kotnik in žena \$10, mesto venca za pokojno Angelo Rosso, Amalia Kobal \$5, mesto venca za pokojno A. Rosso.

Za vzdrževanje Sansovega urada: Frank Jelaršič \$5, društvo V boji 53 SN-PJ \$45, društvo Vipavski raj 312 SN-PJ \$12, Andy Gorjanc in žena (Huntmere ave.) \$5, ena oseba \$3, ena \$2 in ena \$1.

Za svobodni tisk: Društvo Mir 142 SN-PJ \$25, društvo Vipavski raj 312 SN-PJ (nabiralna pola) iz blagajne \$10, dva člana po \$2, šest po \$1, dva po \$0. Tajnik tega društva skupaj izročil \$21.

Za nadaljevalne prispevke se še vedno priporočamo in zaeno izrekamo lepo hvalo vsem dosedanjim prispevateljem!

J. F. Durn, tajnik 48 SANSa.

Gremo v Ameriko

Joseph Irman (Akron, O.)

(Nadaljevanje)

Že blizu trga Mozirje sta dva orožnika srečala našo družbo. "Kam pa kam?" sta nas ogovorila in postala. "Gremo v Ameriko," hitro odgovoril moj brat. "Saj je morda res, ko imate precej velik kovček s seboj," pravi orožnik.

"Oh, kaj še! Če gremo na božjo pot k Mariji Pomagaj na Brezje, to še ni Amerika," poseže vmes sestra. Na ta odgovor sta orožnika odšla po svoji poti in mi po svoji.

Od Mozirja proti trgu Gornji Grad je naša pot vodila mimo številnih kmetij, skozi vasi in trge ob reki Savinji. Kmalu smo dospeli v Gornji Grad, odtod pa nadaljevali pot skozi črnevske gozdove proti Kamniku. Ljudska govornica pripoveduje, da so se v teh gozdovih nekoč skrivali rokovanjaci.

V Kamniku smo dospeli na večer, zjutraj (bila je nedelja) pa smo odpotovali na Brezje, kjer je bila večja cerkvena slavnost. Po slavnosti so me domači sprejeli do postaje Otoče. Še enkrat sem se poslovil od vseh, nato pa me je vlak odpeljal do Ledence pri Beljaku, kjer sem se ustavil za nekaj dni pri moji sestri, ki je bila poročena s postajenočelnikom na tej postaji.

Kmalu je prišla ločitev od sestre in vsaka in odpeljal sem se dalje proti Parizu. Vlak je vozil skozi zelo hribovit svet in kratke predore. Končno smo prišli v Buks, Švica, kjer smo prenočili, drugo jutro pa se odpeljali proti Baslu. Na meji ni bilo nobenih ovir. Vožnja skozi Švico je bila zanimiva, zlasti radi slikovitih Alp. Med gorami so tudi lepe kmetije in na njih se vidi živina, ki je skoraj povsod enake pasme.

V Baslu so nam pregledali dokumente in kovčke, nakar smo zasedli vlak in se odpeljali proti Parizu. V Parizu nas je vodnik peljal v restavracijo, kjer smo se dobro najedli. Imeli smo le nekaj ur na razpolago, predno smo se odpeljali proti pristanišču La Havre. Šel sem malo od postaje in opazoval živahen promet po ulicah, izložebe in le-

nu morajo danes tako plesati, kakor jim svira Wall Street.

Koliko časa se bo vse to nadaljevalo? Amerika bo še dolgo nosila pečat o njenem delu po drugi svetovni vojni. Predsednik Roosevelt je zastopal stališče, da morajo biti kaznovani vsi vojni kriminalci, danes pa Amerika sprejema pod svojo zvezdasto zastavo vsakojake lopove, namesto da bi jih izročila državam, kjer so zakrivilji zločine, da bi prejeli plačilo po njih zaslugah.

V nekem časopisu je bilo poročano o preiskavi, ki jo je vodil neki katoliški kaplan v ječah v državi New York. Med mladenci, ki jih je kaznovalo mladinsko sodišče, jih je bilo 64% katoliške vere, en odstotek pa ni spadal k nobeni veri. Sedaj pa sami sodite, kaj je vzrok zločinov. Ako bi katoliška cerkev v resnici učila Kristusove nauke, potem bi ji tudi jaz pomagal. Dokler se ljudstvo ne otrese verskih bajk, toliko časa bo taval v temi.

Pred nekaj meseci sem napisal spis, v katerem sem opisal moje življenje. Omenil sem tudi, kako je v cerkvi na Smartnem velik svetnik padel na mojega sorodnika in ga hudo ranil. Gorencev Tone iz Springfielda pa je pozneje konstatiral v Prosveti, da se mu je prav go-dilo, kaj pa je hodil v cerkev. Je že res, Tone, ali v tistih časih je bilo vse drugače, kot je danes. No, ko sem prečital Gorencev dopis, pa sem videl, da je imel tudi on smolo in da so osli bolj pametni kot pa nedolžni Gorencev. Tone, osli so vedno osli! Prav ti je, hahaha. Pa brez zamer.

Joseph Hauptman.

pe stavbe. Tu in tam izza vogala pa me je ogovorila kakšna našminkana ženska. Nisem zumel njene govornice, vendar pa se mi je hitro posvetilo, kaj hoče...

Vlak, ki je vozil iz Pariza v La Havre, je bil natrpan s potniki. Srečal sem več Slovencev in tako je bila vožnja bolj kratkočasna.

Čez morje

V La Havru smo čakali en dan, predno smo se vkrcali. Pred odhodom na parnik "Le Tomaine" so nam pregledali listine, kakor tudi zdravniški preiskali. Ko je bilo vse v redu, je zapiskala pisčalka, nakar se je parnik pričel pomikati iz pristanišča.

Prva dni je bila vožnja zelo lepa in mirna in bilo je dosti razpoloženja in zabave med potniki na krovu. Toda to ni dolgo trajalo. Četrti dan je pričel razsajati vihar in precej zibal veliki parnik. Nekatere je že prijemala morska bolezen, kmalu so izginili s krova malo ne vsi potniki. Mene pa ni napadla. S seboj sem imel steklenico žganja, v katerem je bil močen pelin in druge domače rože. To mi je dala mati, če da je dobro proti morskii bolezni. Meni je res pomagalo.

Na parniku je bilo le okoli poudaca Slovencev, drugi pa so bili po večini Poljaki in drugi narodnosti. Nekaj naših rojakov se je izrazilo, da ne bodo šle nikdar več na morje, če pridejo žive v Ameriko.

Zadnje dni vožnje je postal hval vihar, nad morjem pa je visela gosta megla, zato je parnik pogosto tulil in opozarjal druge ladje, da ne bi prišlo do trčenja. Neke ladija nas je srečala prav blizu naše ladje.

Prihod v Ameriko

Na osmi dan vožnje je me potniki zavlada velika živahnost. Vihar je skoraj čisto po legel, megla pa izginjavala. Vedeli smo, da se bližamo Ameriki. Mornarji so imeli mnogo posla z nami, kajti vsi smo hoteli biti na krovu. Čez nekaj ur so se pričele že prikazovati številne luči ob obrežju. Parnik se je končno ustavil nekaj mil od New Yorka.

Na ladijo so prišli uradniki, ki so nas pregledali in skrbno opazovali v bližini velikopomenik Svobode. Kmalu nato smo pristali. Potnike se je po lotevala tesnoba in skrb, da ne bi oblasti vrnil nazaj. Z malimi ladjami so nas prepeljali na otok Ellis Island, kjer se je pričela ostra preiskava. Stopali smo od uradnika do uradnika, nato pa so nas oddelili v različne oddelke, ograjene z mrežami. V poseben oddelk so bili oddeljeni tisti potniki, ki so bili podvrženi natančnejši preiskavi.

Medtem se je ladija počasi mikala proti Ellis Islandu, kje smo opazili v bližini velikopomenik Svobode. Kmalu nato smo pristali. Potnike se je po lotevala tesnoba in skrb, da ne bi oblasti vrnil nazaj. Z malimi ladjami so nas prepeljali na otok Ellis Island, kjer se je pričela ostra preiskava. Stopali smo od uradnika do uradnika, nato pa so nas oddelili v različne oddelke, ograjene z mrežami. V poseben oddelk so bili oddeljeni tisti potniki, ki so bili podvrženi natančnejši preiskavi.

Medtem se je ladija počasi mikala proti Ellis Islandu, kje smo opazili v bližini velikopomenik Svobode. Kmalu nato smo pristali. Potnike se je po lotevala tesnoba in skrb, da ne bi oblasti vrnil nazaj. Z malimi ladjami so nas prepeljali na otok Ellis Island, kjer se je pričela ostra preiskava. Stopali smo od uradnika do uradnika, nato pa so nas oddelili v različne oddelke, ograjene z mrežami. V poseben oddelk so bili oddeljeni tisti potniki, ki so bili podvrženi natančnejši preiskavi.

Uradniki so poleg angleščine govorili tudi druge jezike. Spravali so nas, koliko imamo denarja, za naslove, kamor je bil kdo namenjen itd. Jaz sem dal naslov mojega prijatelja v Milwaukee, Wis., na ga od brata waukeju, za katerega nisem vedel, ali je še vedno v Minnesoti, ali kje drugje. Radi vojaščin me niso nadlegovali.

(Dalje prihodnje.)

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Razširjenje trgovinskih sporazumov med Jugoslavijo in Norveško ter Švedsko

V Beogradu je zasedala predstavniki mešana jugoslovanska komisija za razpravo o razširjenju blagovne izmenjave med obema državama v okviru sklenjenega sporazuma. V vseh vprašanjih je bilo doseženo soglasje in se je podpisala trgovinska pogodba do 1. maja 1948.

Trgovinski odnosi in blagovna izmenjava med Jugoslavijo ter Norveško so živahni. S podpisom dopolnilnega protokola h trgovinskemu sporazumu se bodo trgovski stiki še nadalje ugodneje razvijali.

Istotako je v Beogradu zasedala tudi mešana jugoslovanska komisija, ki je razpravljala o trgovinski izmenjavi raznih finančnih zadevah ter o pomorskem prometu. Tudi v tem primeru je bil podpisan protokol, ki bo sestavni del trgovinskega sporazuma, ki sta ga sklenili Jugoslavija in Švedska v zadevi čim večje izmenjave blaga. Trgovinski sporazum je bil podpisan 12. IV. 1947.

Smotrenejša kmetako gospodarstva

V Ljubljani je bil ustanovljen "kmečki svet" pri Kmečkih komisiji izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Slovenski kmeti stoji danes pred novimi nalogami, ki bodo imele za posledice izboljšanje njegovega položaja v gospodarstvu in kulturnem ozračju. Z uvajanjem načrtnega gospodarstva, s pospeševanjem lokalnega ljudskega gospodarstva, z odkupi kmečkih pridelkov itd. se gospodarska struktura slovenske vasi v temelju spreminja. Dosedanje individualno kmečko gospodarstvo je bilo preveč izolirano, ne moglo se povezati s svetovnim kmetijskim gospodarstvom, ne moglo razvijati svojega gospodarstva v moderno-tehničnem smislu.

Načrtno gospodarstvo je tudi kmetih dalo prve pozitivne rezultate in mnogi je kmetov postalo malo in srednjih, ki so začeli z veseljem sodelovati pri uvajanju načrtnega kmetijskega gospodarstva, kakaj pričakovali so se, da je potrebno sodelovanje kmeta z industrijskim delavcem, da sta kmetijstvo in industrija tesno povezana med seboj, da je napredek industrije odvisen od kmetijstva in obratno. Ako je bil dosežen v razmeroma kratkem času in s tako skromnimi sredstvi in strokovnimi močmi velik razvoj v industriji, je vendarle nekoliko lažje napredovati v kmetijstvu ob pomoči industrije. Kmet je videl, da je kmetijska proizvodnja v Sloveniji še zelo primitivna, da hektarski donosi daleč zaostajajo za hektarskimi donosi drugih držav. Sam gospodarski razvoj sili kmeta, da dvigne ta donos. Število nekmetijskega prebivalstva vedno bolj narašča in zanj je treba vedno več živil. Dvig hektarskih donosov pomenja seveda istočasno tudi dvig bogastva, ki pripada kmetu. Kmet je prišel od preproščanosti, da kot poselebi ne bi nikoli mogli tako izkoristiti vseh prednosti, ki jih prinaša mehanizacija in napredna obdelava zemlje, ki se jo bodo morali posluževati zaradi razmer. V skupnosti bodisi v razmerah ali kakršnih koli drugih oblikah samopomoči bo hitreje uspeval in prav tako se bo v skupnosti hitreje dvigal tudi kulturno in socialno. Vodstvo Osvobodilne fronte Slovenije poveča v okviru slovenskega političnega gospodarstva, kulturnega in socialnega napredka vso pozornost prav kmečkim potrebam. Kmečka komisija pri izvršnem odboru obravnava vprašanja vasi v zvezi s pripravo na industrializacijo in

gospodarskega napredka države. Posebni "kmečki svet" sestavljen iz 70 predstavnikov slovenskega podeželja, bo neposredna vez med vasio in najvišjim političnim forumom z nalogo, da vpliva na življenje na vasi, da postane gibalno vsega progresivnega, sposobno paralizirati sovražno dejanje spekulativnih in kapitalističnih hazarderjev. Ta organ bo kmetom tudi pravilno tolmačil zakonske predpise ter vse prizadevanje ljudskih oblasti za dvig kmetijstva v dobi prvega petletnega gospodarskega načrta.

Iz podrobnih poročil, ki so prihajala iz vasi, je jasno razvidno, da so bile razne napake storjene predvsem zato, ker kmetje niso dobro poznali zakonov in uredb. S poživljenjem dela na vasi, s proučevanjem in razpravljanjem kmečkih vprašanj na licu mesta bo storjenih seveda manj napak, razvoj kmečkega gospodarstva v interesu vseh delovnih ljudi pa bo intenzivnejši in uspešnejši.

Zgodovinski dogodek v razvoju načrtnega gospodarstva v Sloveniji je tudi **otvoritev agronomsko fakultete v Ljubljani**, ki je bila 11. oktobra. Ta fakulteta bo vzgajala agronomski znanstveni kader, nove strokovnjake za izvajanje in reševanje kmetijskih vprašanj Slovenije. Pri slovesni otvoritvi je kmetijski minister inž. Jože Levstik poudaril, da se posebno kmečki ljudje veselijo rojstva nove poljedelske fakultete, saj je zlasti kmetijska mladina željna pouka in je s tem mnogim dano, da morejo študirati doma. Pouka so danes lahko deležni vsi. Kmet bo lahko intenziviral svojo proizvodnjo: z mehanizacijo dela, elektrifikacijo, z boljšo obdelavo in s selekcijo bo dosegel večje pridelke.

Slovensko kmetijstvo je dobilo z ustanovitvijo agronomsko fakultete v Ljubljani vse predpogoje, da lahko intenzivno razvije svoje sadjarstvo, vinogradništvo, živinorejo, gozdarstvo ter nekatere industrijske kulture.

Za dekana nove fakultete je bil imenovan bivši načelnik ministrstva za kmetijstvo LRS dr. Alfonz Pirč.

Ugoden razvoj jugoslovanske trgovske mornarice

Z osvoboditvijo je prišla za jugoslovanske pomorce nova doba sproščene delatnosti. Kljub velikim opustitvam v jugoslovanskih lukah in pristaniščih, kljub ogromnim izgubam na tonazi, jugoslovanski pomorci niso obupavali. V kratkem času so bili tudi tu doseženi veliki uspehi in pomorski promet se danes razvija še v polnem obsegu. Povečanje trgovske mornarice je naraslo za 16 velikih plovilnih enot. Iz morja je bilo dvignjenih 8 velikih ladij, dva plavaljoča deka, obnovljenih je bilo 16 trgovskih ladij. Jugoslavija je vzpostavila obalni promet na vseh predvojenih progah. Uvedene so redne trgovske proge z zapadno Evropo in svetovnimi pristanišči kakor z Londonom, Antverpnom, Rotterdamom, daj z Bliznjim vzhodom itd. V najkrajšem času bodo uvedene redne zveze s Severno in Južno Ameriko.

Tudi luka v Reki je obnovljena 70%. Od obale v izmeri 4.400 metrov je ostalo neporušeno vsega le 190 metrov. V zadnjem mesecu je promet v Reki ogromno narasel ter je dosegel promet iz leta 1914 in leta 1939. Reško pristanišče je že tako uspešno, da lahko v velikem obsegu prevzame tranzitni promet za Čehoslovakiijo, Madžarsko in Poljsko. Začetkom letošnjega oktobra je promet v Reki dosegel rekordno višino: 14 velikih prekoceanskih ladij od tega 11 domačih in 3 tuje.

Petletni gospodarski načrt predvideva izgradnjo nove trgovske mornarice in dvig tonaže od začetnih 150.000 na 600.000 brutto reg. ton. Leta 1939 je znašala tonaža stare jugoslovanske mornarice 390.000 brtreg. ton. Letos je Jugoslavija kupila v inozemstvu 3 velike ladje in sicer "Radnika", potniško-tonovno ladjo, "Partizana", potniško-luksuzni parnik in "Jajce",

motorni tanker za prevoz mineralnega olja. Osem prekoceanskih ladij je sedaj v gradnji, od tega so v gradnji doma 4 ladje, 4 pa v inozemskih ladjedelnicah. Pet ladij je Jugoslavija doslej prejela na račun reparacij. Bile pa so precej izropane in poškodovane. Dve od teh sta že prispeli v jugoslovansko pristanišča, 3 pa bodo obnovljene tekom letošnjega leta.

Jugoslovanski delovni ljudje z lastnimi silami in brez tuje finančne pomoči grade, izpopolnjujejo in modernizirajo svojo trgovsko mornarico.

Jugoslavija na razstavi v Trstu

Oktober meseca so odprli v STO-ju velike gospodarske razstave, ki je vzbudila živahno zanimanje pri vseh zalednih državah, ki žele preko Trsta stopiti v trgovske stike z drugimi državami v svrhu mednarodne izmenjave dobrin. Najmočnejše sta zastopani na razstavi Jugoslavija in Italija.

Jugoslovansko gospodarstvo je zastopano s približno 200 podjetij najrazličnejših gospodarskih panog. Jugoslavija je prikazala velik razmah svojega gospodarstva zlasti industrije in zunanje trgovine. Jugoslaviji je dosti na tem, da dvigne tržaško gospodarstvo in da se tržaškemu ljudstvu zagotovi delo in kruh.

Iz celotne razstave veje ustvarjalna moč jugoslovanskih delovnih ljudi. Razstavljalci so pokazali, da hočejo ostati zvesti obljubi, ki jo je dal pred meseci jugoslovanski predstavnik dr. Bartoš mednarodni ekonomsko-finančni komisiji, to je ustvariti med Jugoslavijo in STO-jem najtesnejše gospodarsko sodelovanje in doprinesiti k gospodarski pozitivni Trsta v korist najširših ljudskih množic.

Dela na "mladinaki progi" se mralično nadaljujejo

Po poročilih, ki so v zadnjih dneh prišla z mladinske proge Samac-Sarajevo, je bilo položene dotedaj 166 km železniških tirnic. Pred nedavnim so postavili več mestov. Od 14 mestov čez reko Bosno, jih je zgrajenih doslej že 10. V teku so pospešena dela pri gradnji postajnih poslopij. Omembe vredna je zlasti velika tovarna postaja v Zenici. Mladinske brigade so udeležene tudi pri gradnji nove železniške postaje v Sarajevu.

Uspešna pripravljalska dela za kopanje prekopa Donava-Tisa-Donava. Doseženi so bili že pomembni delovni uspehi. Izkopano je bilo 535 sondažnih jam zaradi preiskave terena. Končana je pa tudi že doba četrtina geodetskih del. Ljudskofrontne organizacije sodelujejo pri prostovoljnem delu; do 28. avgusta so prispevale 15.937 delovnih ur.

Sadna letina v bivšem celjskem okrožju

Celje. — Sadna letina je na področju bivšega celjskega okrožja letos zelo bogata. — Presodno je kazalo, da bo letina slabša kot lani, medtem pa je kljub suši izpadla mnogo boljše.

Sadje, zlasti jabolka, so bila že od nekdaj za kmeta teh področij vir dohodkov. Letos bodo dobili zanje lepe vsote, saj je cena zelo ugodna. Odkup sadja na področju celjskega okraja in okraja Krško vrši podjetje "Sadje" v Celju. Sadjarji oddajajo svoje pridelke v zbiralnice pri poslovalnicah naproiz, ki so v vsaki večji vasi. Podjetje "Sadje" je zbralo že vse kontingenčne obvezne oddaje po okraju. Najbolj se je pri oddaji izkazal okraj Krško, ki je poleg obvezne oddaje zbral že 117% kontrahirane sadja prve vrste in 46% sadja druge vrste. Organizacijsko pa je zbiranje sadja najboljše rešil okraj Šmarje pri Jelšah, ki je v nakup, zbiranje in sortiranje vključil ljudi s trgovsko prakso.

Zbrano sadje hranijo v skladiščih "Sadja" v Sv. Petru, Celju, Sevnici, Dečnjih selih in v hladilnici v Mariboru. — "Sadje" je svoj letošnji odkupni plan preseglo za 150 vagonov. Za prvotnega jabolka je veliko povpraševanje iz Čehoslovake,

S SEJE IN BANKETA AMERIŠKEGA SLOVANSKEGA KONGRESA

F. A. Vider, predsednik SANSa

Ameriški slovanski kongres je 12. oktobra priredil slavnostno večerjo v počast progresivnemu senatorju Pepperju iz Floride v hotelu Pennsylvania v New Yorku. Podpisani sem imel čast udeležiti se ga kot predsednik SANSa. Ker pa je tajništvo SANSa nekaj dni prej dobilo sporočilo, da se ima obenem vršiti važna

Nato se je prešlo na predmet, kot že omenjeno, kako zainteresirati za Ameriški slovanski kongres našo tu rojeno mladino. V to debato je dobro posegala tudi mladina in je povedala svoje razloge, zakaj ni med njo večjega zanimanja za naše napredne ustanove. Izmed važnih vzrokov je bil povdarjen eden, češ, da se na naših sejah preveč govori v slovanskih jezikih, katere mladina po večini ne razume, in tako seje zanje niso atraktivne. Bilo je kajpada izraženo tudi nekaj sovražnosti, katerega pa ni nihče jemal resno in štel mladini v zlo, ker upoštevatil je treba tukajšnje razmere, kakor tudi šolsko vzgojo.

Seje se je tudi udeležila mlada članica American Slav Youth Councila Irena Vlahov, ki se je baš vrnila z mladinskega festivala v Pragi in je nam opisala svoje potovanje, kakor tudi kaj vse je videla, tako dramatično, da je bilo res prav zanimivo jo poslušati. Kot smo že čuli, tako je tudi ona potrdila, so prvenstvo iz omenjenega festivala odnesli Rusi in Jugoslavi. Med svojim izvajanjem je tudi omenila, da če bi tukajšnja mladina imela tako vzpodbudo za zanimanje za politična ter ekonomska vprašanja, kot jo ima mladina pod novo demokracijo na Češkem, v Jugoslaviji itd., tedaj bi se tudi ona bolj zainteresirala v domača socialna vprašanja. Povedala je tudi, da ni nikjer opazila kakšnega "železnega zagrinjala", o katerem se v tej deželi toliko govori in piše in kar je le potvarjanje resnice.

Organizacija ASYC je zbrala vsoto \$3.000 in poslala na proslavo v Prago njo in mladega čluka, kateri se pa še ni vrnil, kajti obiskati je šel porušeno Ukrajino, da se bo tako sam prepričal o nemški civilizaciji na ruskih tleh. Povedala tudi je, da sta imela že vse pripravljeno za potovanje, kakor tudi rezervacijo na ameriški ladji, toda zadnje minuto je bila rezervacija preklicana, da ni prostora. Tedaj sta se odpeljala v Kanado in od tam v Čehoslovakiijo.

Za tem je podala precej obširno poročilo urednice revije *The Slavic American*, katera je posebej naglašala potrebo zbiranja fonda, ker draginja in tiskarini in tudi na papirju je v teh časih silna in če se hoče revija obdržati, bo treba poleg naroč.

Kot prvega govornika je predstavil Zlatko Balokovič, katerega govor je bil zelo pomemben in le škoda, ker ga nimam pri rokah za celotno priobčitev. Med drugim je rekel tudi to: Naš namen ni graditi svet za Anglosakonce in tudi ne za Slovence, ampak za splošno človeštvo. Henry Wallace, kateri je bil tudi navzoč, je govoril za Balokovičem in se je zelo lepo izrazil o ameriških Slovanih ter njihovi lojalnosti za časa zadnje vojne in rekel, da ga boli, ker se nas je tako hitro pozabilo. Za Amerikance slovanskega porekla se pripravljajo težki časi, je rekel, in te razmere se ne spremenijo toliko časa, dokler ne pride v Washingtonu na krmljo demokratska ljudska vlada. Končno je tudi citiral iz knjige slavnega španskega filozofa, ki je pred več leti prerokoval, da bo anglosakška demokracija zatonila, ker bazira na preveč ozkočrtni podlagi, le v interesu svojega naroda, silno malo pa za druge. Nasledila pa

se je tudi udeležila mlada članica American Slav Youth Councila Irena Vlahov, ki se je baš vrnila z mladinskega festivala v Pragi in je nam opisala svoje potovanje, kakor tudi kaj vse je videla, tako dramatično, da je bilo res prav zanimivo jo poslušati. Kot smo že čuli, tako je tudi ona potrdila, so prvenstvo iz omenjenega festivala odnesli Rusi in Jugoslavi. Med svojim izvajanjem je tudi omenila, da če bi tukajšnja mladina imela tako vzpodbudo za zanimanje za politična ter ekonomska vprašanja, kot jo ima mladina pod novo demokracijo na Češkem, v Jugoslaviji itd., tedaj bi se tudi ona bolj zainteresirala v domača socialna vprašanja. Povedala je tudi, da ni nikjer opazila kakšnega "železnega zagrinjala", o katerem se v tej deželi toliko govori in piše in kar je le potvarjanje resnice.

Organizacija ASYC je zbrala vsoto \$3.000 in poslala na proslavo v Prago njo in mladega čluka, kateri se pa še ni vrnil, kajti obiskati je šel porušeno Ukrajino, da se bo tako sam prepričal o nemški civilizaciji na ruskih tleh. Povedala tudi je, da sta imela že vse pripravljeno za potovanje, kakor tudi rezervacijo na ameriški ladji, toda zadnje minuto je bila rezervacija preklicana, da ni prostora. Tedaj sta se odpeljala v Kanado in od tam v Čehoslovakiijo.

Za tem je podala precej obširno poročilo urednice revije *The Slavic American*, katera je posebej naglašala potrebo zbiranja fonda, ker draginja in tiskarini in tudi na papirju je v teh časih silna in če se hoče revija obdržati, bo treba poleg naroč.

Kot prvega govornika je predstavil Zlatko Balokovič, katerega govor je bil zelo pomemben in le škoda, ker ga nimam pri rokah za celotno priobčitev. Med drugim je rekel tudi to: Naš namen ni graditi svet za Anglosakonce in tudi ne za Slovence, ampak za splošno človeštvo. Henry Wallace, kateri je bil tudi navzoč, je govoril za Balokovičem in se je zelo lepo izrazil o ameriških Slovanih ter njihovi lojalnosti za časa zadnje vojne in rekel, da ga boli, ker se nas je tako hitro pozabilo. Za Amerikance slovanskega porekla se pripravljajo težki časi, je rekel, in te razmere se ne spremenijo toliko časa, dokler ne pride v Washingtonu na krmljo demokratska ljudska vlada. Končno je tudi citiral iz knjige slavnega španskega filozofa, ki je pred več leti prerokoval, da bo anglosakška demokracija zatonila, ker bazira na preveč ozkočrtni podlagi, le v interesu svojega naroda, silno malo pa za druge. Nasledila pa

se je tudi udeležila mlada članica American Slav Youth Councila Irena Vlahov, ki se je baš vrnila z mladinskega festivala v Pragi in je nam opisala svoje potovanje, kakor tudi kaj vse je videla, tako dramatično, da je bilo res prav zanimivo jo poslušati. Kot smo že čuli, tako je tudi ona potrdila, so prvenstvo iz omenjenega festivala odnesli Rusi in Jugoslavi. Med svojim izvajanjem je tudi omenila, da če bi tukajšnja mladina imela tako vzpodbudo za zanimanje za politična ter ekonomska vprašanja, kot jo ima mladina pod novo demokracijo na Češkem, v Jugoslaviji itd., tedaj bi se tudi ona bolj zainteresirala v domača socialna vprašanja. Povedala je tudi, da ni nikjer opazila kakšnega "železnega zagrinjala", o katerem se v tej deželi toliko govori in piše in kar je le potvarjanje resnice.

Slovenska narodna podpora jednota

2657-39 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Ime in naslov	Adresa
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočnik tajnika	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjski	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISEK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj Prosvete	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik Prosvete	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
RAYMOND TRAVNIK, prvi podpredsednik	7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOSEPH CULICAR, drugi podpredsednik	417 Woodland Ave. Johnston, Pa.
Districtni podpredsedniki	
JOHN V. CEBULAR, prvo okrožje	2120 Shattlesworth St., Philadelphia 21, Pa.
FRANK GRADISEK, drugo okrožje	Box 88, Harrisburg, Pa.
JAMES MAGLICH, tretje okrožje	R. D. 1, Oakdale, Pa.
JOSEPH FIFOLT, četrto okrožje	1237 E. 60th St., Cleveland 8, Ohio
JOHN SPILLER, peto okrožje	2679 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, šest. okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
JOHN PETRITZ, sedmo okrožje	2122 Carmona Ave., Los Angeles 16, Calif.
FRANK POLSAK, osmi okrožje	304 8rd St. W., Roundup, Mont.
Gospodarski oddel	
MATEJ PETROVICH, predsednik	261 E. 130th St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
JACOB EUPAN	1408 N. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 29th St., Euclid, Ohio
DONALD J. LUTRICH	1807 So. Trumbull Ave. Chicago 23, Ill.
Postalni oddel	
ANTON ŠKULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRHARICH	313 Toner St., Luzerne, Pa.
ANDREW VIDRICH	704 Forest Ave., Johnston, Pa.
JOHN KOBEL, SR.	308 So. 62nd Ave. W., Duluth 7, Minn.
CAMULUS ŠARNICK	204 W. 8th St., Cleveland 4, Ohio
Nadzorni oddel	
FRANK BATE, predsednik	2651 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MICHAEL R. KUMER	Box 64, Universal, Pa.
JOSEPH J. TURK	2656 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
LOUIS KAFERLE	1591 East Park Drive, Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	17123 Snowden, Detroit 21, Mich.

nine tudi posebnih subvencij od strani onih, ki jim je mogoče več žrtvovati v to svrhu. O političnem vprašanju pa ni bilo razprave, ker ni čas dopuščal.

V nedeljo zvečer, kot že omenjeno, se je pa vrnil banket, kateri je sijajno izpadel in brez vsakega pretiravanja se lahko reče, da je bil v ponos ameriškim Slovonom. Dasi je bila vstopnina \$7.50 od osebe, je bila dvorana ob sedmih že popolnoma zasedena. Program se je pričel ob 8. uri in je trajal do četrta do dvanajst. Navzočih je bilo do šest sto ljudi in le žal, ker ni televizija tako razvita, da bi bilo vama doma mogoče videti pestro družbo in slišati govore, kakršnih se v sedanjih časih ne sliši posebno pogosto v tej deželi. Priznati je treba, da so vsi govorniki govorili tako, kot jim je svetoval zdrav razum in srce, namreč, da stoji danes ljudstvo tega kontinenta pred krizo, kakršne še ni nikdar poznalo in ga je treba zdravit prej ko bo prepozno.

George Pirinsky je odprl program ter v kratkih besedah predstavil briljantnega stolovravnatelja v osebni liberalnega Raymonda E. Walsha, ki je vodil program posebej mojstrsko. Reči je treba, da bolj sposobnega človeka za ta posel niso mogli izbrati.

V pričetnem govoru — pomešanem s humorjem — je rekel, da kdor je zasledoval zasedanje delegacije Združenih narodov in govor našega državnega tajnika Marshalla, ta je moral dobiti vtis — vsaj takega je dobil on, ki ga pa nikomur ne vsiljujem — da se je naša vlada odločila razbiti organizacijo Združenih narodov. "Jaz ne morem razumeti tistih naših državljánov, brez razlike na njihovo profesijo, pa bi bila ista tudi pokrita z duhovniško haljo, ki se navdušujejo za novo vojno, da ne pomislijo, kaj ista tudi zanje pomeni. Ne samo to, da bo človeštvo v novi vojni pometeno s površja te zemeljske oble, ampak tudi če bi se slučajno kdo rešil, bo zemlja tako požgana in opustošena, da ne bo rodila desetletja in bo poginil od lakote."

Kot prvega govornika je predstavil Zlatko Balokovič, katerega govor je bil zelo pomemben in le škoda, ker ga nimam pri rokah za celotno priobčitev. Med drugim je rekel tudi to: Naš namen ni graditi svet za Anglosakonce in tudi ne za Slovence, ampak za splošno človeštvo.

Henry Wallace, kateri je bil tudi navzoč, je govoril za Balokovičem in se je zelo lepo izrazil o ameriških Slovanih ter njihovi lojalnosti za časa zadnje vojne in rekel, da ga boli, ker se nas je tako hitro pozabilo. Za Amerikance slovanskega porekla se pripravljajo težki časi, je rekel, in te razmere se ne spremenijo toliko časa, dokler ne pride v Washingtonu na krmljo demokratska ljudska vlada. Končno je tudi citiral iz knjige slavnega španskega filozofa, ki je pred več leti prerokoval, da bo anglosakška demokracija zatonila, ker bazira na preveč ozkočrtni podlagi, le v interesu svojega naroda, silno malo pa za druge. Nasledila pa

jo bo slovanska s svojo velikodušnostjo, ker ona pozna demokracijo v širokem obsegu in sicer kruh za vse, delo vsem, kakor tudi splošna enakopravnost in pravica. Bodočnost je zmaga slovanske demokracije in jaz sem z vami zanje, je zaključil.

George Wuchnich iz Pittsburgha je napravil govor za finančne prispevke. Kolekta je prinesla, kot so poročali, štiri tisoč dolarjev.

Leo Krzycki, slovenski javnosti dobro poznani stari delavski boritelj, je tudi govoril in njegove besede so marsikomu globoko segle v srce. Omenil je, kako je bila v času zadnje vojne ob marsikaterih važnih prireditvah od vladnih funkcionarjev pohvaljena lojalnost do te republike državljánov slovanskega porekla, kakor tudi junastvo naših bratov in sester onkraj morja na bojnih poljanah. Dokler se je Slovane rabilo za hlapce in izkoriščalo po privatnih interesih, toliko časa je bilo prijateljstvo tu in tam, toda sedaj je naenkrat vse dobro pomembeno, dani uradni rekordi govorijo, da je bilo v času zadnje vojne upošanih v težkih industrijah 51% delavcev slovanskega porekla, kateri so največ doprinesli za poraz fašizma in nacizma od naše strani. Toda vseh dni še ni konec in tudi naša zvezda bo še posijala, je poudaril.

Posledni govor je imel kajpada gost senator Pepper, ki je tudi obširno poudarjal in nas državljanje opozarjal na nevarnost reakcionarnega vala, ki je objel deželo vsled zavoze politike vladne administracije. Sugeriral je tudi program, potem katerega bi se dalo priti do mednarodne sprave in prijateljstva ter odpravo nadaljnjih vojn.

Dodam naj še to, da so bili na tej večerji navzoči tudi ljudski zastopniki Jugoslavije, Rusije, Čehoslovake, Poljske in Bolgarije. Nastopil je tudi operni pevec Petroff in lokalni ruski pevski zbor, kakor tudi nekaj večjih plesalcev v ruskih narodnih nošah.

Duh napredne ideje, ki nas je pritegnil v to demonstracijo za ohranitev prave demokracije v Ameriki, bo živel in nobena sila ga ne uniči, ker tak je vendar zakon narave, in to prepričanje mora v nas ostati neomajano.

—SANS.

IZ ŠPANIJE

Američan Mervin Hart, ki je gost generala Franea, je pripočel svoji državi, naj bi se tesneje sodelovala s Francovim režimom. Amerika pa je izjavila, da je to neizvedljivo, ker si tesnejšega sodelovanja kot je dosedanje sploh ni mogoče niti predstavljati.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni ured SPSJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošte številke 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vselej napišite: Chicago 23, Ill. To bo olajšalo delo na čikaški pošti, nam pa pospešilo dostavljanje pošte.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVEŠTORE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

Belogardista sta slepo ubogala. Zavalila sta se v cestni prah kar po dolgem. Niti kričati se nista upala. Pavlek je skočil po vola, ki sta kar sama copotala naprej, Sonja je pobrala orožje belogardistoma, Črt pa je z vrvo, na kateri sta bila vola, zvezal obema roke na hrbtu, ju potegnil na noge, obesil zanjko vrvi volu na roge in ukazal:

"Pavlek, poeni!"

Pavlek je segnil oba vola v hosto in naglo, naglo, kolikor se je dalo, so gonili vedno više v hrib. Pavleku se je žalost počasi spreminjala v srd, saj sta bila vendarle ta dva izdajalca poleg, ko so jemali očeta in mater. Zdelo se mu kakor dve pošasti in da je sam vse umazan od njune bližine. Najrajši bi se zakadil vanje in jima izpraskal izdajalske oči. Ko so dospeli na kolovoz, ki je peljal izpod njihovega tabora, je šlo laže, ker se ni bilo treba preprivati skozi goščavje. Gonili so in gonili, že jih je tema došla in šele sredi noči jih je ustavila straža.

"Stoj, kdo tam?"

"Partizani!"

"Prvi naprej, ostali čakajte na mestu!"

"Česlo?"

"Top."

"Toplice."

Pot je bila prosta. Razen straž so vsi že spali, privreli iz svojih šotorov. Zbrali so se okoli tuda prebudili so se od topota tolikih korakov in zategnjenega krika lačnega vola, da so vsi ognja in ogledovali zdaj oba vola, zdaj naše tri partizane, zdaj oba zvezana belogardista. Pavlek pa se je kar nekam izgubil. Prav nič se ni mogel tega uspeha veseliti. Ko sta pripovedovala Črt in Sonja tovarišem svoje doživljaje, so se smejali kakor že dolgo ne. Ko pa sta pričela govoriti, kaj se je bilo zgodilo s Pavlekovim očetom in materjo, so utihnili, zaškratili z zobmi, da sta se oba belogardista kar klecnila od strahu, ker sta se bala, da ju ne bi pobili.

Janez Strnad je poiskal Pavleka. Sedel je kraj njega na tla, pobožal ga je po licu in prišel tolažiti.

"Saj ne bo nič hudega, Pavlek. Zdej moramo vsak po svoje doprinesiti žrtve za to našo veliko stvar. Potolazi se, izjokaj se, lažje ti bo, potem pa spet stisni pesti. Vsi ti bomo pomagali! Mačkuj se! Mar ne veš, da sem imel tudi jaz dva sina, ki sta žrtvovala življenje za našo zmagoto? Za svobodo, za lepše življenje nas vseh? Zdej si sam ... jaz sem sam ... Toda imava na tisoče tovarišev, prijateljev. Bodi moj sin, Pavlek! Ali naj bo tako, ljubi moj tovariš?"

Pavlek se je privel k njemu kakor neboljše otrok in ga je objel. Janez Strnad ga je gladi po lasih. Pavlek je zaspal. Njegova drobna desnica je krčevito oklepala puško in ko ga je komandant takinega v odsotnosti pojemajočega ognja gledal, se je zastrel v temo in zašepetal:

"O, domovina, veliko terjaš!"

17

V OGNJENEM OBROČU

Ples divjega ognja se je pričel. Na tisoče in tisoče fašistov se je zbiralo, da obkrožijo slovenske gozdove, v katerih so se borili parti-

zani za svobodo in pravico. Iz Novega mesta, iz Ljubljane, iz Rakeka, Trsta in Sušaka so vozili vsak dan nove množice do zob oboroženih vojakov z vlakci in kamioni. Vse te silne množice krvolokov so pričele preganjati partizane in vse slovensko ljudstvo. Pomagali so jim domači izdajalci, belogardisti, ki so imeli že v mnogih krajih svoje postojanke. Cerkve so spremenili v trdnjave. Strojnice so iz zvonikov prežale na naše borce, iz oltarjev, iz bunkerjev in iz sto in sto zased. Težki topovi so bruhali granate v gozdove, letala so sipala težke razdrilne in zažigalne bombe na skromne slovenske domove.

Vasi so gorele.

Črni, okajeni zidovi so štrleli v nebo in klicali maščevanje.

Izdajalci so ovajali sovražniku prijatelje partizanov in padali so talci.

V Gramozni jami.

V Loškem potoku.

V Želimirju.

V Begunjah.

Padali so možje in žene, fantje in dekleta. Z rokami zvezanimi na hrbtih so padali v črno prst, za katero so umirali s pesmijo in smehom na ustnih.

Na tisoče in tisoče mož, žena in otrok so odgnali v pregnanstvo, kjer so umirali od gladi in mrčesa.

Tisoč mož in žena je trohnelo v ječah.

Pavlekov četa se je morala umikati. Bila je slabo oborožena, zlasti ji je primanjkovalo težkega orožja, streljane in minometov. Blazno bi bilo zdaj sprejeti borbo s tako premočnim sovražnikom. Žrtve bi bile prevelike, na uspeh ni bilo mogoče računati. Bolje je prihraniti junaštvo in drznost za poznejši čas, ko bo sovražnikov pritisk poenostil, saj toliko vojaštva ne more sovražnik dalj časa obdržati na tako majhnem ozemlju! Sovražnik pa je zares napel vse sile, da do korenin zatrt partizanstvo in vse pojave ljudskega upora, zato je uporabljal vsa sredstva: zvižgala, hinavstvo, zahrtnost, lokavost, denar, orožje vsake vrste, požig, rop in umor! Iz letal so fašisti metali letake, s katerimi so pozivali partizane na predačo ter jim obljubovali popolno svobodo, če se predačo, istočasno pa so z letaki grozili nepoboljšljivim upornikom s smrtjo ter zaplenbo imetja njim in njihovim svojem.

"Nekaj jih bo prav gotovo odpadlo, čim se bo zares začelo!" je dejal komandant našim trem, ko jih je pred umikom obiskal v kolibi. "Nekateri so si umišljali partizansko življenje preveč od lahke strani. Mnogi so šli v partizane zaradi njihove pustolovske nature ... Vsi taki bodo odpadli! Saj tudi pri nas ni vse samo čisto zlato! Zdej bo za nas največja in najbolj zanesljiva preizkušnja. Tisti, ki v resnici verujejo v našo borbo in v našo dokončno zmagoto, tisti bodo vzdržali!"

Pogledal je vse tri kakor iz dna duše, kakor da bi hotel že zdaj na njihovih obrazih spoznati njihovo trdnost. Črt je uganil njegov pogled, prodirno mu je pogledal v oči, objel z eno roko Pavleka, z drugo Sonjo in vprašal komandanta:

(Dalje prihodnjik.)

PO TRŽAŠKIH ULICAH

Goidonijev trg, središče mesta. Policaj, ki urejuje velikomestni promet, ne more več vzdržati vročine v stekleni "kletki". Civilne policiste imenujejo sedaj v Trstu "canarini (karfarkci)", ker so v temnorumeni obleki, prej so pa bili "cerini" (črne vizgalice z belo kapico). Hote ali nehoti se morajo Tržani naučiti angleščine, povsod vidiš napise v tujem napisu, pogosto so v angleščini in italijanščini, pogosto pa samo v angleščini. Tako pojmujejo zavezniški dvojezičnost! Oni isti italijanski šovinisti, ki se razburjajo zaradi slovenskih ali dvojezičnih napisov, mirno in molče zro te napise in na stara leta ali v rani mladosti morajo pogledati v angleški slovar, da razumejo kaj je napisano po tržaskih ulicah.

Na Rdečem mostu (Ponteroso). Trg je napolnjen do zadnjega kotička, vse je polno sadja, limone, grozdje, jabolke, breskve, smokve, vse, česar si poželiš. Krane so breskve, lepo je grozdje, toda prepovedujoče se reži na črni tablici iznad grozdja cena 140 lir. "Venderigole" (prodajalke sadja) vabijo kupce in hvalejo sadje, malo je odjemalcev; mlajša prodajalka je kar zaspala, ker nima komu prodajati.

Na vogalu prodajajo žene iz predmestja Škedenj bele žemlje na črni borzi. Mala žemlja za enkrat v usta 35 lir.

Za cerkvijo sv. Antona je trgovina tekstila. Kmetica hodi od izložbe do izložbe, gleda, opazuje blago, ali bi bilo primereno za krilce hčerki, pogleda v denarnico, šteje, spet pogleda

gl — policija — pa črnoborzižani kar na debelo.

Tam na desno je Acquedotto, lepi vodovodov drevored. Če jih nočeš dobiti po glavi, pazi, da te ne slišijo govoriti slovensko, če imaš v rokah slovenski časopis, spravi ga v žep, sicer te kmalu sovniščišča sodrga napade kakor za časa najhujšega fašističnega terorja. Tu ima svoj sedež "Uomo qualunque" tu se zbirajo vsi propadli fašistični hierarhi, oficirski fašistične milice, črni bataljonci, študentje, ki so gojili nade, da bodo kje po Istri ali na Krasi ali celo v "Lubiani" strahovali Slovence.

Vojna, namreč Slovenci partizani so jim prekrizali račune, zato so zbesneli. Mussolinijev nauk pa je rodil uspehe. Sovražijo vse, kar je naprednega, in sploh kar je slovenskega. Rogovili, čutijo se močne, ko jih je mnogo in napadajo posameznike, so pa mirni in tihi kakor mokri kužki, ko zapazijo kako skupnico. So pač fašisti!

Zivahno je po "Acquedotto". Tu se spreha zvečer tržaska gospoda in študentarija. Mizica pri mizici, kričeči napisi v vseh barvah, tu pa tam majhen orkester, vse je zasedeno. Malo vidiš tu pristnih tržaskih obrazov, ko da ne bi bil v Trstu. Tu, na Korzu in ob morju, srečaš v mraku zanimive tipe. Zatekli so se sem iz vseh krajev Evrope. Mirno se spreha po Trstu bivši fašistični tajnik, ki je po Krasi strašil mladino. Tam je oficir črnih band, ki je

moril po Istri, tam je miličnik, ki je kradel po Sloveniji, tam sedi gospod, ki se pogovarja v slabi italijanščini z elegantno gospo, ki tudi še slabo obvlada italijanski jezik. Od kod so? Ubogali so "poglavnike" in Nemce, kopčili milijončke.

Gospodinja, kjer bom prenočil, me svari, naj ne hodim pozno po mestu. Lahko te okradejo, pretepejo razni potepuhi, če si pa Slovenec, si v nevarnosti, da te brez vzroka zapro tisti, ki "pazijo na nočni mir".

Trst je postal Šanghaj. Na eni strani beda, brezdelje, na drugi pa luksuz, razsipnost. Ta ti nima božjaka v žepu, da bi si kupil kruha, oni zapravljajo milijone, ki jih je prisleparil ali kdo ve kako "zaslužil" med vojno.

V središču mesta je živahno vso noč. Nekateri lokali zažive le v poznih in ranih urah. Mlada "ženščina" te kar vleče s silo, da greš z njo. Zaslužiti mora za večerjo. Tam v kavarni plešejo "bugy, bugy", zdi se ti, da jih božjati lomli ali da se zvijajo od žledolomnih bolečin. Debeli črnci se počuti kakor doma, stopi iz lokala in jo zavije za vogalom za mlado "signorino". Pojavili so se že tudi drobni tržaski zamorčki.

Mlad "Tomy" se ga je pa navlekel prav dobro, krepko se drži dveh "signorin" in meri cesto prepeva ne razumljivo pesem.

To so navadni zemljani. V luksuzni "Buick" zadnjega tipa pa se malomarno pogreze osebnata tajnica visokega funkcionarja, ki slepari mesto in vojsko kar za milijone. Dolga vrsta avtomobilov, ki se ti v noči zdijo kot pošasti, izgine bliskoma iz središča mesta. V raznih vilah, kamor nimaš dostopa, zapravljajo čas in denar, ki bi moral služiti obnovi mesta in kraških vasi cone A. Nekaj takih tičkov so že prišli in jih bodo sodili. Med glavnimi je sam šef zavezniškega urada za javna dela, major Richardson je opeharil kar za 20 milijonov lir.

Tržani se vprašujejo, kdaj se bo to končalo? In pričakujejo nekaj boljšeje od bližnje bodočnosti, ko ne bo več toliko "esulov", češtinov, kanarinov in zavezniških jeepov po tržaskih ulicah in ko ne bo več na pomolu S. Carlo, kakor sedaj rasla pol metra visoka trava, ko bodo mrke vojne ladje dale prostora trgovskemu ladjevju.

(Slov. Vestnik.)

V goriških zaporih

France Bevk

Nikoli prej in težko kdaj pozneje so bili goriški zapor tako prenapolnjeni kot takrat. Razen treh so bile vse celice pritičljive, prvega in drugega nadstroja prenatrpane z jetniki. Ponoči, pogosto brez blazin in brez odej, so telesa nagosto pokrivala tlak; podnevi muke v vročini žgočega poletja. Može in žene, fantje in dekleta, včasih celo nedorasla mladina. Ta s težko, oni z lahko obtožbo ali pa vsaj osumljen upor. Čakali so na zaslišanje, na odgon v Rim ali v kako drugo koncentracijsko taborišče.

Ujete partizane so zapirali v podzemne temnice. Mala, zamrežena okna na dvorišču so bila v takih primerih zadelana, da bi kak njihov glas ali beseda ne prodrla do nas. Ostajali so le po nekaj dni, nato so jih vodili v Trst na mučenje. Mnogi izmed njih ni več videl svojih domačih.

Kdaj pa kdaj—včasih pogosto—so se odpirale tudi naše celice. Drget je šel preko vseh obrazov, ko so klicali imena. Posamič ali v manjših skupinah so jih vodili na zasliševanje. Z jezo, s postom in z udarci so od njih terjali priznanje ali izdajstvo.

Taki primeri so vsakokrat razburili duhove. V celicah, ob urnih sprehodih na dvorišču se je govorilo samo o tem. Ni ga skoraj bilo, ki bi ne bil vedel, kaj pomenijo muke "zasliševanja". Mnogi, ki so jih bili že prestali, so jih pripovedovali bolj z očmi kot z jezikom, kajti vse se ni dalo izraziti z besedami. Krvniki so si izmišljali vedno nova sredstva, da bi žrtvam razvezali jezike. Z grozo se je širil glas o nekem zaboju, na katerega so pol gole obtožence privezovali vznak, in o curku vode izpod pipe, ki so ga nesrečnikom spuščali v usta. Št.

Peter in Renče sta bila že preveč razvpita, zategadelj so jetnike vozili v Šempas in drugam.

Kdor je kdaj preстал te muke, združene s smrtnimi grožnjami, se ni čudil, ako je kdo začel "peti", kakor so to imenovali. Vsaj malo, toliko, da je prestalo trpinčenje. Pa se je to zelo redko zgodilo, tem redkeje, čim pogostejši so bili primeri mučenja.

Prihajali so vedno novi. Z vsakim transportom so se celice kmalu znova napolnile. Novodošleci se nismo več veselili kot nekdanj, da nam prinesejo nekaj spremembe v vsakdanje življenje. Vendar smo hlastno požirali novice, ki so jih prinášali s šeboji. Dovolj snovi za brezkončne razgovore.

V mraku smo sporočali novice jetnikom v drugo nadstropje. Kratke, dogovorjene zvižge, vse celice so prisluhale. Tega in tega so zapirli. To in to se je zgodilo. Samo nekaj besed ... Tako sta se včasih pogovarjala oče in hči, brat in sestra.

Tistih, ki so jih dovajali z zasliševanja, po večini niso takoj namestili v celice. Niso marali prič za njihova izmučena, razbita telesa. Zapirali so jih za nekaj dni v podzemne temnice, da so se jim za silo zacelile rane in podplutbe od udarcev.

Še ko so prišli med nas, so bili vsi bedni na pogled. Shujšanih ni vrtih oči so nam razkazovali brazgotine in lise na udih. Pripovedovali so in se smehljali, kot se človek z nasmehom ozira na prestano nevarnost.

Nam, ki smo jih gledali in poslušali, se je bliskal srd v očeh. Celice so nemirno šumele kot čebelnjak. Vse, kar je od groženja zastrašeno pritrjeno telo v nas, se je dvigalo v odpor, čustva so iskala odihla.

Na večer, ko se je mrak stopil v noč, je ta nemir dosegel svoj višek. Iz drugega nadstroja se je iznenada oglasila pesem. Zapela so jo dekleta, pritaknili so se možki glasovi iz pritičljivega prvega nadstroja. Pela je vsa ječa, vsa temna, zamrežena okna.

"Za vasjo je čredo pasla, vsa vesela dan na dan ..."

Po svojem besedilu in napevu najmanj bojevit, najbolj sentimentalna partizanska pesem. Morda je bila prav zaradi tega tako draga primorskim srcem, da jo je vse prepevalo od gora do morja. Bila je tudi prva, ki smo jo slišali in znali.

V tistih okoliščinah, v ječi, je zvenela kot najbolj revolucionarna pesem. Vžigala nam je srca in jih polnila z odporom in pogumom. Polno je bilo dvorišče, odmevala je v bližnje mestne ulice. Bilo je, kakor da kriči v upor vsa dežela, obtožuje zatiralce za vse krivice, ne samo za zadnji čas, ampak za vsa dolga stoletja.

"Vse trpljenje partizanov bo poplačano s krvjo. Smrt fašistom in nasilju, v borbo vsi za svobodo!"

Pazniki so se razburili. Nekdo je pritekel na dvorišče in z visokim glasom pošiljal grožnje v okna. Po hodnikih so tekali z naglimi koraki, ključki so rožljali, vrata so se odpirala in znova zapirala.

Uthnila je celica za celico, najprej možki glasovi, nato tudi ženski. Neizpeta pesem je za trenutek obvisela v zraku, kakor da se je prelomila, nato je zopet ožvele. Dekleta so klub grožnjam trdovratno izpela zadnjo kitico:

"In takrat bo že svoboda zasijala v jasni dan, vse bo srečno in veselo, nihče več ne bo tlačan ..."

Paznik na dvorišču je s pisajočim glasom izpel svoje litanije kletev in groženj. Nastopila je grobna tišina, kakor da je smrt dahnila med stene. V to tiho so udarjali le koraki: nekdo je srdito s peto nabijal ob tlak.

Tedaj se je neko dekle v drugem nadstropju vzbudilo na okno, se zgrabilo za železne križe in zaklicalo v prazno, temno dvorišče: "Še bo lušno!"

Klic neizmernega poguma, ki je našel odmev v vseh srcih. Celice so znova ožvele. "Še bo lušno!" se je oglasilo iz brvega nadstroja in iz pritičljive.

Marsikaj iz tistih dni sem za

vedno pozabil, tega nikoli ne pozabim. Vselej, kadar mi je bilo težko, sem se spomnil tega vzklika. Še bo lušno! Solze v očeh, pesti se stiskajo, a nikoli malodušja. Zmeraj ga ubije vera v bodočnost.

Razni mali oglasi

EDINA TE VRSTE POSLUGA ZA POMOČ SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI IN V VSEH DRUGIH KRAJH SVETA

Za izredno nizko ceno pošljemo VAŠIM sorodnikom v Jugoslavijo, po U. S. Parcel pošti, dovolj obleke za popolno obleči eno osebo in čevlje v izvrstno jamčenem stanju. Vsak zavoj sestoji iz povprečno 30 komadov obleke in je dovolj za oskrbo poštene sezonejske obleke za moške, ženske ali otroke.

BREZ VSAKE SITNOSTI ZA VAS

Pišite še danes po knjiščico.

A-C-U-T-E

(Agency for Clothing Units to Europe)

728 Eighth Avenue

NEW YORK CITY

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove Jugoslovanskih oblaštav v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov Jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,

1520 — 16th St. N. W.

Washington 9. D. C.

Naslov urada Jugoslovanske konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,

745 — 5th Avenue,

New York 22. N. Y.

in

Yugoslav Consulate General,

188 West Randolph Street,

Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem.

VAŽNO OBVESTILO

naročnikom dnevnika Prosvete

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za VSE one naročnike, ki imajo prišteti po PET članov in družine, torej se razume, da MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00 za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slučaju upoštevati VEČ KOT PET ČLANOV iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, kar jih je več, morajo prejemati glasilo TEDNIK, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vsled tega prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vašo naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$3.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assentumu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. drave in Kanado \$3.00	Za Chicago in okolice je \$3.50
1 tednik in 6.90	1 tednik in 8.20
2 tednika in 5.80	2 tednika in 7.10
3 tednike in 4.40	3 tednike in 5.90
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 3.50
Za Evropo je \$1.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNRJ,

2857 So. Lawndale Ave.

Chicago 23. Ill.

Priloženo pošljem naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____